“YOKSUL ÜLKELERDEN TOPRAK ARAKLANIYOR”

[2001 yılından bu yana sanayileşmiş ve kalkınmanın eşiğindeki ülkeler, geri bırakılmış ülkelerde yaklaşık 227 milyon hektarlık arazi satın aldı. Buralarda üretilen gıda maddeleri sadece yatırımı yapan ülkeye ihraç ediliyor, dev arazilerdeki yerli halk yerlerinden sürülüyor, tapusuz halk, bir hak da iddia edemiyor.

BM Kalkınma Programı’nın raporuna göre, dünya nüfusunun yüzde 25’i dünyadaki toplam sepetin yüzde 80’inine sahip. Milyonlarca kişi açlık sınırının altında yaşarken zengin ve yoksul arasındaki makas giderek açılıyor. Bu olumsuz gelişme özellikle son 20 yılda giderek hızlandı.]

Gelişmekte olan ülkelerde ekilebilir nitelikteki arazileri satın alan uluslararası şirketlerin ve ülkelerin sayısı artıyor. BM de küçük çiftçileri zor duruma düşüren **"toprak araklama"**ya karşı yasal önlem almak istiyor. Dünya ekonomisinde söz sahibi olan ülkelerin gözü, büyük tarım arazilerinde. Mali açıdan güçlü, kalabalık nüfusa sahip, ancak su kaynaklan veya tarım arazileri açısından yoksul olan ülkeler, fakir ve gelişmekte olan ülkelerde hızla toprağa yatırım yapıyor. İleride çıkabilecek bir kıtlık veya gıda mahsulleri fiyatlarındaki artışlara karşı korunmak amacıyla uluslararası dev şirketler ve ülkeler tarafından fakir ve kalkınmakta olan ülkelerde yapılan toprak satın alımlarına İngilizce’de **“LAND GRABBİNG”** yani **“TOPRAK KOPARMA”** veya **“TOPRAK ARAKLAMA”** adı veriliyor.

Oxfam gibi yardım örgütleri bu uygulamanın açİlk ve yoksulluğa arttırdığına dikkat çekiyor. BM Gıda ve Tarım örgütü kapsamında ise gelişmekte olan ülkelerde halkın geçimini tehdit eden bu alımlara karşı ne gibi önlemler alınabileceği tartışılıyor.

HALK YERİNDEN SÜRÜLÜYOR

Çin, Güney Kore, Körfez ülkeleri ya da Hindistan gibi ülkelerden kamu yatırımcıları ya da özel şirketler, gelişmekte olan ülkelerde satın alma ya da kira anlaşmalarıyla dev tarım arazilerini kendine bağlıyor. Buralarda üretilen gıda maddeleri, sadece yatırımı yapan ülkeye ihraç ediliyor. Dev arazilerde yerli halk yerlerinden sürülüyor, en büyük zararı fakir ve kalkınmakta olan ülkelerdeki halk görüyor.

Yardım örgütü Oxfam’ın Almanya temsilciliğinden Marita Wiggerthale, kuşaklar boyu aynı aile tarafından ekilen, ancak tapuda kaydı olmayan bir arazinin günün birinde yabancı bir şirkete geçebildiğine dikkat çekiyor. Wiggerthale, **"Bu vakalarda Çoğunlukla toprakları kullanma hakkı çiğneniyor, ta yapan aileler yerlerinden sürülüyor ve sonuçta tüm geçim kaynaklan ellerinden gidiyor”** diyor.

Böylelikle savaş ya da kıtlık olmamasına rağmen yoksulluk ve açlık da artıyor. Oxfam, Uganda’da bu tür bir vakayı belgelemiş. İngiliz bir yatırımcının Ugandalı yetkililer ile yaptığı anlaşma yüzünden, dev bir çam ve okaliptüs plantasyonuna yer açmak için 22 bin 500 kişi, yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmış. Bu çiftçilere ne önceden sorulmuş, ne haber verilmiş, ne de tazminat ödenmiş.

Alman Federal Tarım ve Tüketiciyi Koruma Bakanı İlse Aigner, son yıllarda fakir ve gelişmekte olan ülkelerde 50 ila 80 milyon hektar toprak satıldığını belirtiyor, ancak yine de gıda üretimi alanında özel yatırımın önemine dikkat çekiyor, **"Prensipte ziraat alanındaki özel yatırımcılara tamamıyla kötü gözle bakmamak gerek"** diyen Aigner, **"Ancak bu yatırımların, bölge halkının da kârına olması gerek, işin zor tarafı da bu”** şeklinde konuşuyor.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım örgütü, hükümetler ve sivil toplum örgütleriyle birlikte bu sorunu çözmek için uluslararası bir düzenleme üzerinde çalışıyor. İtalya’nın başkenti Roma’da bu amaçla yapılan görüşmelere katılan Alman Bakan Aigner, En önemlisi, toprak alımının yapıldığı ülkelerdeki hükümetlerin yatırımların ülkedeki ziraatın geliştirilmesi için kullanılması yönünde bilinçlenmesi ve halkın yaşadığı, ekim yaptığı topraklan terk etmek zorunda kalmaması ya da en azından bu ticaretten kârlı çıkması” dedi. Bu arazilerin satışı çoğunlukla gizli yapıldığından boyutu ile ilgili kesin rakamlar verilemiyor. Oxfam yardım örgütünün tahminlerine göre, 2001 yılından bu yana sanayileşmiş ve kalkınmanın eşiğindeki ülkeler, kalkınmakta olan ülkelerde yaklaşık 227 milyon hektarlık arazi satın aldı. Bu neredeyse Batı Avrupa büyüklüğünde bir alana denk geliyor.

Yardım örgütleri, bu yatırımların bölge halkına çoğu zaman pek bir yarar sağlamadığını ortaya Ç1karmış. Oxfam yardım örgütünden Wiggerthale, **"VERİLEN İSTİHDAM SÖZÜ TUTULMUYOR.**

AYRICA YATIRIMIN HACMİ DE BAŞTA VAAT EDİLDİĞİ ORANDA OLMUYOR, İÇİ BOŞ SÖZLER BUNLAR. ARAZİLER, KARŞILIĞINDA PEK BİR ŞEY YAPILMASINA GEREK KALMADAN UCUZA SATIN ALINIYOR" diyor. Roma'da yapılan görüşmeler şimdilik bir sonuç vermedi. Geniş arazilerin satışı sırasında kullanıcıların ve bölge halkının haklarının nasıl korunacağı konusunda gelecek yılın başında BM Gıda ve Tarım Örgütü kapsamında uluslararası bir düzenleme için yeni görüşmelerin yapılacağı belirtiliyor.

AFRİKA'YI AÇ BIRAKAN 'TARIM EMPERYALİZMİ'

<u>Nasıl oluyor da Etiyopya, çok geniş tarım arazilerine sahip olmasına karşın, kıtlık sorunu yaşıyor?</u>

Mısır ve tahıl ekili hektarlarca genişlikteki tarım alanları yemyeşil bir manzara oluşturuyor. Bu ekili alanlar, ne Avrupa'da ne de Amerika Birleşik Devletleri'nin batısında yer alıyor. Tarlalar, çok sayıda insanın kıtlıkla karşı karşıya olduğu Etiyopya'da bulunuyor, ülkede tarım yapılabilecek yeterli arazi olmasına rağmen, insanlar açlık çekiyor. Bu tarlalar ise yabancı yatırımcılar tarafından satın alınarak veya kiralanarak, endüstriyel tarım için kullanılıyor. Bu uzmanlar tarafından **"TARIM EMPERYALİZMİ"** olarak adlandırılıyor. Etiyopya hükümeti, bu şekilde döviz gelirlerinin ve tarım ajanında teknik bilgilerin artırılmasını ümit ediyor, ülkedeki verimli tarım alanlarının büyük bölümü hâlâ kullanılmıyor.

ETİYOPYA'DAN YABANCI YATIRIMCILARA AVANTAJLAR

Etiyopya Tarım Bakanlığı'nın eski çalışanlarından, şu sıralar Bonn Üniversitesi'nce araştırma yapan Dawit Tesfaye, Etiyopya'nın yabancı yatırımcılar neden cazip bir ülke olduğunu şu sözlerle açıklıyor: **"BİR YATIRIMCI SADECE İHRACAT YAPMAK İÇİN ÜRETİM YAPIYORSA, BEŞ YIL VERGİDEN MUAF OLUYOR. AMA BİR YATIRIMCI İÇ PAZARA YÖNELİK ÜRETİM YAPIYORSA, İKİ VEYA ÜÇ YIL VERGİDEN MUAF TUTULUYOR."**

<u>Etiyopya hükümeti geçen yıl üç milyon hektar verimli tarım alanım kiraya çıkardı. Afrika'nın birçok ülkesinde hükümetlerin, tarım arazilerini yabancı yatırımcılara sattığı veya kiraladığı gözlemleniyor. Büyük yatırımcılar, Hindistan, Pakistan, Suudi Arabistan ve Çin gibi ülkelerden geliyor. Ağırlıklı olarak biyo-yakıt elde etmek ya da kendi ülkelerindeki gıda ihtiyacım karşılamak üzere ekim yapılıyor.</u>

Tarım ürünlerinin sadece bir bölümü Afrika'da piyasaya sürülüyor. Washington Amerikan üniversitesinden Çin-Afrika ilişkileri uzmanı Deborah Braeutigam, ürünlerin Afrika piyasasında yer almasının, halka büyük bir yaran olmadığım belirtiyor. Braeutigam, bunun nedenini **"ÇİNLİLER, ÖRNEĞİN ZAMBİA'DA YEREL TARIM PİYASASINA DA YATIRIM YAPIYOR. ANCAK BU İÇ PAZAR İÇİN SORUN YARATABİLECEK BİR DURUM. ÇÜNKÜ ÇİNLİLER, KENDİ BUĞDAY, MISIR VE BÜYÜK BAŞ HAYVANLARIYLA ZAMBİALI ÇİFTÇİLERLE REKABET EDİYOR"** sözleriyle açıklıyor.

KITLIĞIN NEDENLERİ

Tarım alanlarının yabancı yatırımcılara kiralanması veya satılması, Afrika Boynuzu'nda yaşanan kıtlığın nedenlerinden biri olarak görülüyor. Kıtlıktan, Etiyopya, Somali, Kenya ve Cibutu'de yaklaşık 12 milyon kişi etkileniyor. Almanya Başbakan Angela Merkel'in Afrika Danışmanı Günter Nooke, kıtlığın farklı nedenleri olduğuna dikkat çekiyor:

"Afrika Boynuzu'ndaki kıtlığın nedenlerini anlamak kuşkusuz biraz zor. İklim değişikliği ve aşırı hava koşullan nedeniyle kuraklık ve seller yaşanabiliyor. Elbette başlıca sorunlardan biri de Somali, devlet sistemi çalışmıyor, ülkede hükümet yok. İnsanlar da, yiyecek ve içecekleri kalmadığı zaman Kenya'nın kuzeyine veya Etiyopya'ya kaçıyor."

Somali'den binlerce kişinin komşu ülkelerdeki mülteci kamplarını doldurması, bu ülkelerde de kıtİlk tehlikesini artırıyor. Etiyopya Tarım Bakanlığı'nın eski çalışanı Dawit Tesfaye, Afrika hükümetleri tarım politikalarını değiştirmezse, gelecek yıllarda durumun daha da kökleşmesinden kaygı duruyor. **Tesfaye, tarım alanlarının yabancı yatırımcılara bir iki yıllığına değil, 80 veya 90 yıl gibi oldukça uzun bir dönem için kiralandığına dikkat çekiyor**.

TARIM STRATEJİLERİNDE DEVRİM BEKLENTİSİ

Peki giderek artan dünya nüfusu nasıl doyurulabilecek? Seri üretim ve tarımın sanayileşmesi yerine sürdürülülebilirlik kavramı giderek öne çıkıyor. Dünya nüfusu 7 milyara yaklaşırken tarım stratejisinin değiştirilmesi konusunda bilinç artıyor. Tarım Gelecek Vakfı'ndan Benedict Haerlin,

kitleleri doyura bilmek için yeni teknolojiler yoluyla gıda üretiminin mümkün olduğunca artırılması düşüncesinin ölümcül sonuçlara yol açabileceği uyarısında bulunuyor.

Haerlin, endüstriyel tarım teknolojisinin açlık sorununu çözmekten ziyade daha da kötüleştirdiğini belirtiyor: "Sanayi ülkelerinde sahip olduğumuz beslenme modelinin aşırı şişmanlamaya yol açtığı artık açıkça görülüyor. Dünyada aşın şişmanların sayısı aşırı zayıfları geçmiş durumda. Yanlış beslenmenin önümüzdeki en büyük sağlık sorunu olduğu da aşikâr. Yani mevcut beslenme modeli, açlığın üstesinden gelebileceğimiz bir araç olamaz."

"ARTIK SİYASETTE DE BİLİNÇ ARTTI"

Haerlin, 2008 yılında dünyada büyük ses getiren Dünya Tarım Raporu Teftiş Kurulu'nun da üyesi. Dünya Bankası'nın girişimiyle başlatılan ve Dünya Sağlık Örgütü ile Dünya Gıda örgütü'nün de katıldığı çalışmalar sonucu ortaya çıkan rapor, endüstriyel tarıma karşı açıkça cephe alıyor, organik tarım ve küçük çiftçinin desteklenmesini talep ederken, yeşil gen teknolojisi, kimyasal tarım ve tohumların patentlenmesine savaş açıyordu. Alman çevre kuruluşu Germanwatch'un dünya ticareti ve beslenme uzmanı Tobias Reichert, raporun açıklanmasının üzerinden üç yıl geçerken, rapordaki pek çok sonucun artık siyasette de kabul edildiğini belirtiyor.

"GIDA GERİNE HAYVAN YEMİ VE YAKIT ÜRETİLİYOR"

Reichert, AB'nin Avrupalı çiftçilere verdiği **"Gıda gerine hayvan yemi ve yakıt üretiliyor"**

Reichert, AB'nin Avrupalı çiftçilere verdiği yoğun sübvansiyonların sadece doğayı tahrip ettiğini, aynı zamanda dünya çapında gıda maddelerinin eşitsiz dağılımına da katkıda bulunduğunu belirtiyor ve **"Gıda yerine hayvan yemi ve üretiliyor"** diyor. Reichert, "özellikle de Avrupa örneğinde, endüstriyel tarımın dünya beslenmesi nedenden dolayı olumsuz etkisi var. Birincisi hayvan üretimi olmak üzere AB'deki sanayi Avrupalıların beslenmesinde sağlıklı olandan daha fazla hayvansal üretime yol açtı, ikincisi AB içinde tüketimin normal ölçülerin üzerine çıkmasına, aşırı tüketime neden oldu" şeklinde konuş

YOKSUL ÇİFTÇİ İTHALAT MAĞDURU

Tüketim fazlasının ihracatı ise sorunun başka boyutu. Özellikle kalkınmakta olan ve yoksu ülkelerdeki çiftçiler, AB'nin cömert teşviklerinden yararlanan Avrupalı çiftçilerle rekabet edebilecek durumda değil. Bunun sonucunda sanayi ülkelerinden ihracat yerli tarımı öldürüyor, bu da yoksul bölgelerde açlığa ve dünya çapında istihdam kaybı açıyor. Endüstriyel et ve süt üretimi için hayvan yemi üretimine odaklanılması ve bitkilerden yakıt üretimi dünya çapında çevreye de zarar veriyor hayvan yemi ya da yakıt üretiminde kullanılan bitkilere yer açmak için ormanlar tahrip ediliyor.

"SİSTEM DEĞİŞECEK"

Dünya Tarım Raporu, gıda maddelerinin, mümkün olduğunca tüketildikleri yerde üretilmesini tavsiye ediyor. 2008 yılında yayımlanan raporun başkan yardımcısı ve Milenuyum Enstitüsü Başkanı Hans Herren, üretimin mümkün olduğunca sürdürülebilir ve ekolojik olması gerektiğinin de altım çiziyor. Kalkınmakta olan ülkelerde onlarca yıl çalışan tarım uzmanı, tarımın gelecekte de Siyasîler için zorlu bir ödev olacağım belirtiyor:

"Tamamen farklı bir sistem gerekecek, o zaman her şeyi kontrol altında tutmak isteyen şimdiki büyük tohum şirketlerine de gübre şirketlerine de ihtiyaç kalmayacak. Buna karşılık çiftçiler odakta olacak, yenilenebilir kaynaklar üreten, sürdürülebilir ve yeni nesillerin ihtiyaçlarını tatmin edecek bir sistem gelecek."

ZENGİN- YOKSUL UÇURUMU BÜYÜYOR

BM Kalkınma Programı'nın raporuna göre, dünya nüfusunun yüzde 25'i dünyadaki toplam servetin yüzde 80'inine sahip. Milyonlarca kişi açlık sınırının altında yaşarken zengin ve yoksul arasındaki makas giderek açılıyor. Kamerun'dan Almanya'ya, Hindistan'dan Brezilya'ya kadar, dünyanın her ülkesinde gelir dağılımındaki dengesizlik artıyor. BM Kalkınma Programı'nın hazırladığı bir rapor, bu olumsuz gelişmenin özellikle son 20 yılda giderek hızlandığını gösteriyor.

Zengin ve yoksul arasındaki uçurum, kalkınmakta olan ülkelerde daha fazla açılıyor. Ancak sanayi toplumlarında da durum bugüne kadar sanılandan daha vahim. ABD Başkam Barack Obama'nın hazırladığı istihdam paketi bile, zengin ülkelerin dengeli bir gelir dağılımından ne kadar uzak olduğunun göstergesi. İNSANLARIN GELİRLERİ GEÇİNMEYE YETMİYOR. Hem zengin hem de yoksul ülkelerde. Geçim masrafları tüm dünyada artarken, maaşlar yerinde sayıyor. Sağlık ve eğitime ayrılan para azalırken, sosyal güvenlik alanı da sürekli kısıntılara maruz kalıyor.

YOKSULLUKLA MÜCADALEDE ÖNERİLER

Sağlık, eğitim ve sosyal amaçlı yardım için daha fazla mali kaynak ayrılması yoksullukla mücadeleye destek olabilir mi? Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın Cenevre temsilcisi Cecile Molinier, bu yöntemin bazı ülkelerde başarılı olduğunu söylüyor. Molinier, "Alınabilecek çeşitli önlemler var. Örneğin progresif vergi sistemi uygulanabilir. Bu sistemde yoksul insanlar, daha zenginlere kıyasla, gelirlerinin daha küçük bir yüzdesini vergi olarak veriyor. Ayrıca Brezilya ve Meksika'da hayata geçirilen ve yoksul ailelerin çocuklarını okula gönderebilmelerini, annelerin doğum öncesi ve sonrası sağlık kontrollerini yaptırabilmelerini sağlayan aile bursları var" şeklinde konuşuyor.

EĞİTİM ÇÖZÜMLERDEN BİRİ

Dünya nüfusunun neredeyse yüzde 40'ı sıhhi tesislerden yoksun, bir milyar insan açlık çekiyor. Ayrıca yoksulluk günden kalkınmakta olan ülkelerde, özellikle de kırsal kesimlerde, çok sayıda çocuk okulu bitiremeden terk etmek zorunda kalıyor.

Sanayi toplumunda da eğitim alanında fırsat eşitliği mevcut değil. Ekonomik Kalkınma ve işbirliği Teşkilatı'nın (ÖECD) raporuna göre, dünyada gelir dağılımında giderek artan dengesizliğe karşı temel ihtiyaçların giderilmesi ve eğitim aranan çözüm olabilir. Raporda, söz konusu alanlarda dağılım daha kolay ve daha adil olmadığı sürece zengin ve yoksul arasındaki uçurumun giderek daha derinleşeceği vurgulanıyor. **(Alman Devlet Radyosu, Berlin)**

TILMANN KLEİNJUNG- CHI VIET GİANG

(TURQUIE Diplomatique KASIM 2011 – Sayı:34)

NOT: Bu yazıdan birçok şey anlamadıysanız, bir daha okuyun.